

IPCA

Inventory of Potential Communicative Acts

Vejulasj kommunikativja dagoj tjielggidus

Inventory of Potential Communicative Acts (ICPA)

- átsádimræjddo sijá hárráj gudi ednagit rahtji
guládallamijn

Járggálibme ja hiebadibme sjehtadallamij milta: Jeff Sigafoos ja Svein Lillestølen.
Julevsámegiellaj járggálam: Lars Th. Kintel.

Sisanov hiebadam: Solvår Knutsen Turi, Statped.

Járggáluvvam dárogiel versjávnná milta. Dárogiel versjávnná I járggáluvvam ja hiebaduvvam
ienjilsgielas Svein Lillestølen, Statped, baktu

Sigafoos, J., Arthur-Kelly, M., & Butterfield, N. (2006). Enhancing everyday communication in children with disabilities. Paul H. Brookes Publishing Co.

Sigafoos, J., Woodyatt, G., Keen, D., Tait, K., Tucker, M., Roberts-Pennell, D., & Pittendreigh, N. (2000a).

Identifying potential communicative acts in children with developmental and physical disabilities. Communication Disorders Quarterly, 21(2), 77-86. <https://doi.org/10.1177/152574010002100202>

Mij la IPCA

IPCA la átsádimræjddo ávdemusát sijáj hárráj gudi ednagit rahtji guládallamijn, ja gudi ienemusát guládalli rubmaha jali ávddågielak vuogij baktu. Dájna ihkap aj hiehpá átsádit ulmutijjt gudi dádjadi ja ihkap ietja adni muhtem bágojt jali symbåvlåjt. IPCA hiehpá sihke mánájda, nuorajda ja állessjattugijda árra ávddånimdásijn. Gåvvit ulmutja iesjguhtiklágásj guládallamvuogijjt. Dákkir átsådibme máhtta diedulattjan dahkat nágin ulmutja moatte javllamvuogijjt ja mij javladuvvá. Navti vas lahkaulmutja ienep muodugasj láhkáj suv dálkkuji ja sunji vásstedi, mij vas máhtta suv javllamusájt nannit.

Skåven li 53 gatjålvisá 10 slájajda juogeduvvam, ávddånbuktema/javllamusá funksjåvnå milta juogeduvvam.

Duogásj

IPCA ávddånime vuodo I ieme máhtudahka dan hárráj gaktu dábálasj máná viek árrat åmasti iehpeformála, valla dåbmaris guládallamtjehpudagájt (Bates, Camaioni & Voltera, 1975). Diehtep aj man ájnas dát rubbmelasj, ávddågielalasj guládallam la vijddásap giellaávddånibmáj (Halliday, 1977).

Ávddånimbarggo álgij ieme, muodugasj átsádimræjdojs ja IPCA la muhtem mudduj dáj muoduk, valla ájggomus la galggá ájn vijdep diedojt buktet. Edna barggo lij gávnnat guovdásj guládallama funksjåvnåjt, danen gå lijma vásedam ieme, ienep iehpeformála gatjålvissskåve álu vaddin ilá gártjes gåvåv ulmutja guládallamis. Dættodam lip lissta funksjåvnåj ja gatjålvisá juohkka funksjåvnån ælla ållåsa ja dajda máhttebihtit aj ietjá javllamusájt duoddistit.

Ræjddo I boados gålmå jahkásasj dutkamaktisasjbargos dáj ulmutijj gaskan: Jeff Sigafoos, The University of Tasmania ja Gail Woodyatt, Deb Keen, Kathleen Tait, Madonna Tucker, ja Donna Roberts-Pennell, The University of Queensland.

10 guládallamfunksjåvnå

Lågev guládallamfunksjåvnå ma li välljduvvam gávnnuži ietjá skávijn aj, duola dagu åtsådimræjdon mav Wetherby ja Prizant libá dahkam ja gáhtjudam Checklist for Communicative Functions and Means (Prizant & Wetherby, 1990).

1. Sosiála konvensjåvnå
2. Oadtjot berustimev
3. Hilggot/vuosteldit
4. Ádnot juojddá
5. Sihtat juokkirak dájnav
6. Diedojt gatjádít
7. Kommenterit
8. Válljit
9. Váststedit
10. Háddidallat

Skåven la juohkka funksjåvnå tjielggiduvvam gatjálvisáj vissa dagoj hárráj.

Ávkke

IPCA I moatte fáhkabirrasin aneduvvam ja práksissuorgen la viek ávkken læhkám. Muhtem dáktårgrádabargon 2015 rájes árvustaláduváj man mudduj instrumænnta mihtti mav galggá mihttit ja man mudduj máhtta báhtusijda luohtedir. Konklusjåvnå vuosedij buorre validitiehtav ja dasi máhtta luohtedir (Michelle L. Stevens ,2015).

Ræjddo galggá vijddát gávvidit gáktu ájnegis ulmusj la guládallama ávddånbuktema/mealgedime tjehpudagájt åmastam, jali ij la åmastam. IPCA dievddema barggo máhtta liehket viehkken ienep diedulasjvuohtaj mij guosská ulmutijj ávddånbuktemvuogij vijddudahkaj ja mij ávddånbuvteduvvá. Navti vas máhtta sjaddát ienep muodugasj práksis mij guosská ávddånbuktemij dálkkumij ja vásttådusájda. Sigafoos vuonet Steven von Tetzchnera artihkkalij næjtsoj birra gejn la Retts Syndrom gånna adná buojkuldagáv «struktureert overfortolkning» (Tetzchner 97). Dat merkaj práksisin vájku nágin kommunikativ ja javllamusá e majdik ájgo állidit, de ajtu lahkaulmutijj konsekventa dálkkum ájge tjadá máhtta javllamussaj ienep ájggomusáv tjadnat. Dási vuoseduvvá åtsådimræjdo namán; «Inventory of Potential Communicative Acts».

Gudi máhtti adnet IPCA

Ælla makkirak formála gájbbådusá, valla sán guhti galggá åtsådimræjdov adnet birri dábddám suv gev åtsát binnemusát 6 máno. Dat máhtta hiehpat áhpaddijda, PP-rådevaddijda, psykolåvgåjda, logopedajda, suodjalimsujttárijda, fysioterapevtajda, ergoterapevtajda ja æjgådijda. Ajtu I vuogas jus sán guhti dievddemav jådet la hárijjanam ja máhtta ávddågiela guládallama birra.

Gåktu adnet IPCA

IPCA máhtta ájnegas ulmutjijs dievdeduvvat, valla máhtta dávk aj vuogas lahkaulmutij siegen tjáhkkáhit dagu æjgáda, áhpadiddje, assistenta, suodjalimsujtar, fysioterapevta jnv, ja avtav funksjávnná ájgen árvustallat. Álu iesjguhtik ávddånbuktema ihti moatte sajen. Máhtta liehket vuogas jus soames guhti I oahpásmuvvam IPCA:j ja dajda iesjguhtik lahtasijda jádet dáv bargov, váj sån máhtta duodde diedoht buktet. Muhttijn ij vásstádusáv diede ja dárba gæhttaladdat. De máhtta liehket vuogas åtsådimijn barggat avtav gaskav.

Dákkir barggo álu båktå ienep diedulasjvuodav dan hárráj gåktu soames guládallá. Dákkir prosessa båhtusa li ájnas vuodo boahhte dájmaida. Tabælla vuollelin la buojkulvis gåktu máhtta dievddet oasev 4 mij guoská gåktu juojddá ánot.

Gåktu I Vuonan doajmmam

Iehpealmulasj versjávnná dát materiálas li anon læhkám Vuonan lågev jage tjadá. Nágin buore álu ávddån váldeduvvi. Oajvvadip skåvev dævdá lahkaulmutij siegen ulmutij iesjguhtik arienájs. Álu vuojnna iesjguhtiklágásj ávddånbuktemijt, ja guládallam tjoahkkáj la boandáp gå majt álgos jáhkki. Nágin birrasijda I dákkir aktisasj barggo aj buorren gå guládallama ávddånbuktemijt ienep muodugasj láhkáj dálkku ja respånsáv buktá.

Statped:an la IPCA álu læhkám ájnas vuodomateriálla, gå barga dajna mij gåhtjoduvvá guládallampássan. De máhtta duov dáv ávddånbuktemvuogev sirddet njuolgga dán dokumæntaj.

Girjäläsjuohta:

Bates, E., Camaioni, L., & Voltera, V. (1975). The aquisition of performatives prior to speech. *Merrill-Palmer Quarterly*, 21, 21, 205-226

Halliday, M.A.K. (1977). *Learning how to mean. Explorations in the development of language*. New York: Elsevier.

Sigafoos, J., Arthur-Kelly, M., Butterfield, N., (2000). Identifying potential communicative acts in children with developmental and physical disabilities.

Communication Disorders Quarterly, 21, 77-86.

Sigafoos, J., Arthur-Kelly, M., Butterfield, N., (2006). *Enhancing Everyday Communication for Children with Disabilities*, Baltimore: Brookes.

Stevens, S. L. (2015). Identifying and Validating Prelinguistic Communicative Forms and Functions in Children with Developmental Disability, A thesis

submitted to Victoria University of Wellington.

Von Tetzchner, S. (1997). Communication skills among females with Rett syndrome. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 6(Suppl.1) 33-37

Wetherby, A., & Prizant, B. (1990). Communication and symbolic behavior scales — Research edition. Chicago: Riverside.

Buojkulvis gáktu dievddet (Sunná 4 jage ja 10 máno vuoras):

4. Ádnot juojddá

Gáktu diedá sihtá

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Dingav (dagu stáhkusav, girjev jali mav de).	Anát, labut vuosstij, gehtjat dasi.	Muhttijn duohtta bieggamilllostáhkusav, jus suv ávddáj biejaduvvá.
2. Juojddá bárrát.	Tjuorvvu jali fuojkat, labut biebmo guovlluj jali ber tjoaggá dav iesj ja bárrá.	Jus Sunná vuojnná barggev gievkanin de bissu dâppe lahkusin. Vuorddá bargge galggá suv viehkedit mielkev báhtálij snjárrat. Iesj biebmov tjoaggá jus bargge I nuolle.
3. Ienep juojddás.	Labut, manná ierit, skerrul.	Jus sihtá guhkebut trampolijnan liehket de sirddá gassko váj ep suv jávsá jali de gæhttjal ierit bessat váj ep suv oattjo ierit trampolijnas.
4. Musihkka jali tv/video.	Oajvev rissti, ganuk labudallamis, mājāt.	Muhttijn skávllábussa ganuk musihkajn nanna. De Sunná ganuk, mājāt ja labudallá musihka milta
5. Ietján		

1. Sosiála konvensjavná. Tjieggi gáktu...

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
Buojkulvis: Duv/iehtjádijt buorástahtá	<i>Májât Tjalmijda gæhtjtá Giedajt gálggi</i>	<i>Gå Sunná lusi idedis boadáv ja javlav hei, de munji májât ja giedajt gálggi.</i>
1. Duv/iehtjádijt buorástahtá		
2. Dujna/iehtjádij hivástahttal		
3. Vásttet gá namás gullá		
4. Ietján		

2.Oadtjot berustimev.

Tjiejggi gáktu...

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Oadtju duv berustimev.		
2. Ádnu jaskadusáv.		
3.Sihtá galga tjagárdit/ lahkavuodav		
4.Vuoset ietjas.		
5.letján.		

3. Hilggot / vuosteldit

Majt dahká jus.....

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Soames suv ganugahtta bæjválasjdájman.		
2. Galggá dahkat juojddá mav ij sidá.		
3. Jus la juoga masi ij lijkku.		
4. Nágin gávnne/biebbmo masi viek lijkku ierit váldeduvvá.		
5. Állessjattuk hæjttá juojddá suv siegen dahkamis (duola dagu stáhkamis).		
6. Ietján		

4. Ádnot juojddá

Gáktu diedá sihtá.....

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Dingav (dagu stáhkusav, girjev jali mav de)		
2. Juojddá bárrát.		
3. Ienep juojddás.		
4. Musihkav jali tv/videov		
5. Ietján		
6. Ietján		

5. Sihtat juokkirak dǵmav

Majt dahká jus sihtá javllat dárbaĵ jali sávvá dáv....

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Viehkev gárvvunittjat.		
2. Viehkev nágin stáhkusijn jali spelajn.		
3. Viehkev hivsigahtátjit.		
4. Soames boahtá suv lahkusij.		
5. Ietján		
6. Ietján		

6.Diedojt gatjádít

Majt dahká jus sihtá.....

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Tjelggidusáv dasi mav ij la dádjadam.		
2. Diedov juoŋga birra (dagu mij la dân áda namma).		
3. Ietján		
4. Ietján		

7.Kommentierit

Gåktu vuoset....

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Jus la ávon, lijkku juojddá jali I sjamen.		
2. Håjen la, vájvástuvvá jali I asedis.		
3. Guhkalussjá jali ij berusta...		
4. Juoga I suohtas.		
5. Balon la jali I suorgganam.		
6. Báktjanam la jali I skibás.		
7. Suhton la jali I asjmen.		
8.Vájbbam la.		
9.letján		

8.Válljit

Gáktu vuoset....

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Vállji guovte jali moatte dingaj gaskan (dagu biebmo, juhkusa, stáhkusa).		
2. Vállji majt sihtá dahkat.		
3. Vállji nágin dájnav álgadit jali láhpadit.		
4. Ietján.		
5. Ietján.		

9. Vásstedit

Tjielggi gáktu...

Kommunikatijva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Reageri gá soames sujsta juojddá gatját.		
2.Miedet gatjálvissaj.		
3.Hilggu gatjálvisáv.		
4.letján		

10.Háddidallat

Gávvida gáktu iehtjádij kommunikativva dagojt háddidallá jali gæhttjal háddidallat:

Kommunikativva javllamusá	Dago	Buojkulvisá
1. Sáhkat (dagu gárgadisá, bágo, vokalisierima).		
2. Nivkot “sidáv”		
3. Rissti oajvev “iv sidá”.		
4. Ij diehtten dagá.		
5. Giejggi.		
6. Ietján.		

